

Rakitiško jezero bi lahko dalo še precej več kot nud

»Ne razumem, zakaj so opustili cesto proti Zgornjemu Igu,« razmišlja Janez Klemenc. »Te sploh ne vzdržujejo več. Res škoda, saj je bila cesta zgrajena zelo strokovno. Delala jo je še vojska v stari Jugoslaviji.«

Lepe možnosti v turizmu

Janez Klemenc, ki ga je usoda neusmiljeno prikovala na invalidski voziček, a ostaja presenetljivo čilega duha, verjame, da bodo besedam enkrat sledila dejanja. Kakor verjame tudi, da se bo tudi v šepajoči turistični ponudbi začelo počasi premikati na bolje. »Spomladi bo na voljo prva hiša za turiste. Premogla bo pet penzionov. Gre za staro kmečko hišo nad jezerom, ki jo je lastnik obnovil prav s tem namenom. Prav tako pa tudi skušamo animirati ljudi, da bi začeli počasi z uvažanjem bioprehrane. Tu pri nas so odlične možnosti za to. Zeliščar Maršič se po svoji strani trudi, da bi vpeljal svoje metode zdravljenja z zdravilnimi zelišči, kar bi oboje lahko odprlo prav lepe možnosti za zdravstveni turizem.«

In kaj lahko k temu pripomore turistično društvo Rakitna? Zaenkrat pripravlja, kot nam je povedal Janez Klemenc, sprehajalne in trim steze v okolici Rakitne. Kdaj bodo te nared tega ne ve nihče. Kakor ni povsem jasno tudi, kdaj bo gotova zelenica pri parkirišču ob jezeru, ki jo prav tako že nekaj časa obljublja.

»Samo jezero je bilo letos očiščeno, toda pri tem smo prišli navzkriž z ribiško družino, ki si ga lasti kot ribnik, pa čeprav smo jezero zgradili za kopanje,« pravi Janez Klemenc. Idilično jezero z okolico naj bi bilo le segment v pahljači načrtov, ki jih pripravljajo v KS Rakitna. Sredi vasi bi namreč radi razširili tudi travnik in tako pridobili potreben prostor za novo zajetnejše parkirišče, načrtujejo razširitev krajevnega pokopališča, KS pa je uspelo pridobiti nazaj tudi zadružni dom, in eno gospodarsko poslopje, ki ju mislijo izkoristiti v smotrnejše namene: gospodarsko poslopje naj bi nudilo prostor novi telefonski centrali, ki jo pripravljajo, v njem pa bo tudi prostor za razno

obrtno dejavnost in sicer takšno, ki ne bo preveč onesnaževala okolja. Z novo centralo (ki je skupaj s kablji že kupljena) nameravajo že naslednjo pomlad hkrati razširiti tudi celotno telefonsko omrežje v kraju. Istočasno pa se, kot pravijo, borijo tudi za prepotraben otroški vrtec (le-tega naj bi ga odprli s pomočjo VVZ na Viču).

Mladinsko zdravilišče le na pol zasedeno

Kako pa preživljajo te dolge jesenske dni v rakitiškem mladinskem zdravilišču? Po besedah upravnikar **Damjana Vidoviča** je bilo zdravilišče čez minulo poletje kar dobro zasedeno, saj jim ni manjkalo šolskih otrok. V vsaki izmeni so imeli na zdravljenju po 80 otrok. Poleg teh je prišlo tudi približno 60 članov rejniških družin iz Pirana in (že na začetku julija) okrog 70 otrok iz dijaškega doma Srečko Kosovel iz Trsta, ki so tu predvsem letovali.

Zataknilo se je šele zdaj na jesen, ko se je spet pojavila stara hiba: celotna kvota Ljubljane za zdraviliško zdravljenje je bila spet izčrpana v treh zdraviliščih: na Rakitni, v Kraljevi in na Deblem Rtiču. Pri tem je bila najbolj oškodovana Rakitna, saj je šlo na morje več otrok kot je bilo prvotno določeno v planu, ki ga je izdelala Mestna zdravstvena skupnost. Za Rakitno so odobrili dodatno kvoto za 144 otrok v tem letu. To pa, kot pravi Damjan Vidovič, še vedno pokriva komajda kakih 50 odstotkov zmogljivosti zdravilišča.

»Prizadevamo si, da bi kar najbolj zapolnili naše kapacitete. Zdaj se dogovarjamo z VVO v Vnanjih Goricah, da bi organizirali smučarske dneve za njihove otroke prek cele zime. Otroci naj bi imeli na voljo našo vlečnico, naše prostore za shranjevanje smučarske opreme in preoblačenje, dobili pa bodo tudi malico in topli napitek. Njihovi starši so nam že dali svoje soglasje. Če bo vse po sreči, bodo ti smučarski dnevi stekli že to zimo.«

BRANKO VRHOVEC

Barje – ki ga ni več

Ostaja pa ujeto v spominih, slikah in zapiskih, ki pričajo, kaj je bilo in zdaj ni več. Ni več šotarjev ne grabnarjev, ni več koscev ne grabljic, ni več plevic in ne žanjic. Ni več mlatičev ne konjičev, ni več sani ne zapravljičkov in ne zvoncev ne kraguljčkov. Ni več resja ne borovcev, vse manj je skednjev in kozolcev.

Ni več žitnih polj v soncu žarjenih, samo koruza valovi podolgim in počez in poje pesem, pesem o nekdanjih dneh, ko so se kmetje še pogovarjali kdo ima lepšo živino, zaj pa, kdo ima lepše – motovilo (avto). In celo šole ni več, na Ižanski cesti namreč! Namesto nje so pisarne, kjer pa se pišejo zgodovine teh krajev, ampak nekakšna navodila, namenjena tistim, ki jih ne berejo.

Ni več aufrehtov (gor, pokonci) ob godovih slavljenecv in težaki več ne pijejo jeruša (mešanice špirita in vode) in aufbiks (na pretep) se več ne razlega. Tudi mrličev več ne vahtajo in baliža več ne vozijo, kolin k sosedom na pokušnjo, že dolgo več ne nosijo in kar zmanjka, na posodo prosit nič več ne hodijo.

In kje so zdaj vsi ti ljudje, še do nedavna v ospredju dogajanja? Ni jih več! Utonili so, v množici prihajalcev, ki so se vsuli semkaj od vsepovsod. Tako je izginil svojstven način življenja na širnem prostranstvu, ki so mu rekali: Barje, Mah, Blato, Močvir, pa še Morost zraven. Koliko imen za eno samo ravnino na južni strani Alp!

-ez-

Približajmo Barje Ljubljančanom!

Turistično društvo Barje je skupaj z Ljubljansko turistično zvezo v soboto, 16. septembra, naredilo prvi korak k približevanju svojega Barja Ljubljančanom in drugim gostom. Barjani so pripravili prireditev Med mostičarji, ki pa si jo je, žal, prišlo ogledat bolj malo ljudi. Pa je škoda, saj je bilo popoldne ob hlevih in ogradah jahalnega kluba Silverado prav prijetno in kratkočasno – pa še poučno obenem.

Pred Turističnem društvu, ustanovljenem aprila lani, se precej časa niso mogli odločiti, katero značilnost za življenje na Barju bi izbrali in pripravili kot tekmovanje. Izbrali so zabijanje kolov (pilotov), brez katerih v preteklosti ni mogla na Barju stati nobena hiša. Zdaj se graditelji sicer odločajo tudi za nasutje barjanskega zemljišča, čeprav so koli preizkušena zaščita pred ugrezom in pokanjem zgradb. Stara barjanska šola (nasproti Zadružnega doma) je narejena kar na 303 pilotih, sicer pa jih je za hišo potrebnih okrog 100 in za večje gospodarsko poslopje okrog 150.

Za tekmovalni ekipo je bilo pripravljenih šest kolov, dolgih okrog šest metrov (navadno so koli dolgi od pet do sedem metrov), izkopana jama do take globine, da je v njej že stala talna voda, toje še globlje od začetka ilovnate plasti, pripravljeno pa je bilo tudi orodje, bronasti oven in veriga. Gospodinj stali imeli pripravljena po dva litra vina – za vsako zabijanje po liter za ekipo. Vino je bilo treba popiti do dna steklenice, drugače bi ekipa dobila dodaten kazenski čas.

V tekmovalni čas je bilo poleg zabijanja všteto tudi prinašanje in pospravljanje orodja. Devetčlanski ekipo sta se tako izkazali, da so se vsi gledalci zavzeli za to, da sta bili kar obe zmagovalki, čeprav je čas (razlika je bila minimalna) pokazal drugače. Za zabijanje enega kola sta ekipi potrebovali šest do sedem minut. Kol je bilo treba najprej postaviti na zaznamovano mesto, nato pa so se naj kot grozdi obesili vsi člani ekipe in ga porinili tako globoko, kot je le šlo. Nato so si pomagali z drugim drevesnim deblom, obešenim na verigo, nazadnje pa še s 130-kilogramskim

ovnom, narejenim iz brona. Kol je bilo treba zabiti do gladine podtalne vode, tako da je ves v vodi in zrak ne more priti do njega. Voda ga varuje pred razpadanjem. In nagrada? Zmagovalna ekipa naj bi dobila 7 vreč cementa, ker pa sta bili prvi obe, sta dobili vsaka po tri. Za sedmo večjo so se dogovorili, da jo bodo prodali na dražbi in denar dali v blagajno turističnega društva.

Za prireditev je bilo pripravljenih tudi več jahalnih točk oziroma tekmovanj, pripravil pa jih je klub Silverado. Najprej je bilo na vrsti kurirsko jahanje s preskakovanjem ovir, po zabijanju kolov pa še galopska dirka, ki pa se je končala z nesrečo. Katja Dobre z Bleda je s svojo kobiljo Sandro namreč padla in kobila se je tako poškodovala, da jo je bilo treba ubiti. Nesrečni dogodek je pokvaril razpoloženje na prireditvi, saj izguba konja ni, kot če bi izgubil škatlico vžgalic. Odločati o tem, ali je bila kriva jahalka, ki je preveč priganjala svojega konja, ali nekakovostna proga, je težko. Verjetno je krivo oboje, na sobotni prireditvi pa je zato ostala črna pika, ki je marsikdo ne bo zlahka pozabil.

Ob vsem pa je treba reči, da so se Barjani res potrudili. Čeprav so obiskovalci dejali, da so cene pijače in hrane previsoke (in verjetno so bile res), je bila ponudba dobra. Domače gospodinj so na prodajni pult položile tudi domači jabolčni zavitek in tri vrste domače marmelade, na seznamu ponujenih reči pa sta bili med drugim tudi koruza in krompir na žaru.

Kljub nesreči in tridretturnemu čakalju na začetek prireditve lahko rečemo, da je uspela. Postala naj bi tradicionalna in upamo, da Barjani ne bodo kar tako hitro vrgli puške v koruzo. To soboto se je pokazalo, kaj bi bilo dobro spremeniti ali popraviti, prireditev pa bi morala ostati. To je res dober način približati to bogastvo naravne dediščine ljudem, ki Barja še ne znajo ceniti in varovati. Prej bodo spoznali, kaj imajo, več bo mogoče za ta del Ljubljane narediti. In vredno bi bilo.

MOJCA KAUČIČ

3. Barjanska turistična pot

Morda se niti ne zavedamo dovolj ne kako pomembni prehodni točki na sečišču različnih poti živimo. Ljubljansko barje nam daje dovolj tehten vpogled v minevanja zgodovinskih obdobij. Ko se končno zavemo, da je pravzaprav celotno področje eno samo veliko arheološko najdišče, bomo znali tudi nekatera naizpodbitna življenjska dejstva vrednotiti bolj poglobljeno. Tokrat naj bi se podali v vzhodnejši del barjanskega področja. Pri Lavrici poiščemo odcep, ki vodi proti Babni Gorici.

Gledano zgodovinsko smo v zadnjih tisočletjih priče nekaterim velikim gradbenim podvigom. Prvo pomeni prestavitve reke Ljubljanice do podpeške kamnoloma, ko so od tu dobavljali kamen za graditev Emone. Drugi podvig je vsekakor dokončanje Gruberjevega kanala, ob koncu osemnajstega stoletja. Najnovejši podvig je nastal pred našimi očmi. Barje so premostili v našem času z moderno avtomobilsko cesto. Toda o poteh preko Barja priča tudi osemnajst metrov dolg čoln iz koliščarskih časov. Iz rimskih časov pa najdemo med Babno Gorico in Kremenico ob preseku namakalnega jarka vpogled na gramozno nasutje, ki počiva na brunih na globinski šotni odeji. Tudi domačini iz tega področja, od Škofljice do Podpeči so pri vsakdanjem delu na polju našli marsikateri predmet iz preteklosti. Svetovno znane pa so najdbe iz ostankov kolisev v bližini Iga, ki jih je Dežman odkril v preteklem stoletju. Tej najdbi so sledile neštete druge, vse do dandanašnjega časa.

Na poti iz Iga proti Iškemu Vintgarju povprašajte za »starga dedca«. Pod tem imenom vas domačini napotijo k monumentalnemu nagrobniku ob robu gozda iz rimskih časov. Prav tako je vreden ogleda lapidarij v cerkvi v Iški Loki. V Dragi pri Igu je bilo do pred kratkim ohranjeno jezersko rastlinstvo v zamočvirjenem jezercu. Pod krimskim pobočjem pa je na robu ravne lepo urejena vas Matena, kjer domujejo znani čebelar-

ji. Pred nekaj leti so v Tomišlju usposobili hipodrom. Konjereja je bila od nekdaj priljubljena gospodarska panoga prebivalcev Barja. V gostilni v Tomišlju se dobe tudi prave kranjske klobase, narejene po preizkušenih receptih. V eni izmed sob pa hranijo veliko sliko kolišča.

Ko se vozimo dalje proti Podpeči se pri vasi Jezero povzpimo do bližnje cervice, od koder je čudovit pogled proti reki in planinam v daljavi. Cerkvica je tudi pomemben kulturno zgodovinski spomenik. V Podpeči, ki jo poznamo že iz prvega izleta, bi si bilo zanimivo ogledati galerijo pokojnega slikarja Dremlja, ki je slikal barjanske motive. Tokrat pa poiščemo mojstra, ki oblikuje iz podpeškega kamna vaze in druge okrasne predmete. V Podpeči je tudi ena izmed najbolj znanih gostiln v okolici Ljubljane. V prijetnem pogovoru za šankom, vam prijazni domačini povedo marsikatero zanimivost o svojem kraju.

Letos so v Podpeči znova priredili spust s čolni do Ljubljane, v jeseni pa načrtujejo novo turistično prireditev. Tokrat se vračamo v Ljubljano preko Brezovice, kjer na cesti pred Notranjimi Goricami prečkamo staro strugo Ljubljaničice. Tudi pri Vnanjih Goricah se srečamo s področjem, kjer so nekoč domovali koliščarji. Kmalu pa je pred nami nova avtomobilska cesta, ki nas v hipu prestavi v današnji čas.

Gotovo smo preskočili še marsikatero pomembno zanimivost. Morda nas bodo na svoje posebnosti opozorili tudi domačini. Če pa bi kdaj dokončno označili pot k barjanskim posebnostim, bi nam bilo dosedanje delo in še večje zadovoljstvo. Morda pa bodo kdaj uresničeni tudi večji načrti, recimo izgradnja hotela v koliščarskem stilu. Toda že vse dosedaj našeto nudi veliko možnosti tako za prijetne izlete, kot za poglobljeno razmišljanje.

Tekst in foto: Boris Višnovac

Prav po zaslugi gradnje novega kanalizacijskega omrežja bodo tako zdaj nekatere ceste na Brdu dobile asfalt, na katerega bi sicer morale čakati še kdove koliko časa. Samo v letošnjem letu so asfaltno prevleko dočakale Celarčeva, Kolajbova in Cesta X. Slednjo so asfaltirali skupaj z Vrhovci, ker cesta meji na obe krajevni skupnosti. Drugo leto pa naj bi asfalt dobile še druge ulice.

Kako nad promet?

Več preglavic pa imajo na Brdu s prometom. Nekatere ulice so dobesedno oblegane s prometno gnečo, kar velja še posebej za Brdnikovo, ki povezuje Večno pot s Cestami na Vrhovce.

»Že nekaj let se »tolčemo« za to cesto, a brez posebnega uspeha,« nemočno razmišlja o tem problemu Anton Nanut. »Cesta je preozka, in pešci, ki hodijo po njej, še zlati otroci, so v nenehni nevarnosti, da jih podre kak avto. To bo treba nekako urediti. Najbolje bi bilo, ko bi promet na tej cesti potekal samo v eni smeri. Brdnikova je povezana tudi s priključkom na avtocesto, ki pa je žal že sam po sebi velik problem, saj je še vedno brez asfalta. Noben drug priključek na ljubljanski obvoznici ni v tako bednem stanju! Večkrat smo že posredovali pri pristojnih službah, da bi uredili zadevo, a venomer odlagajo z delom. Krajanom seveda ni vseeno. Še manj delavcem Kemofarmacije. Avtomontaže in SCT, ki imajo tu blizu svoje obrate...«

Nov rekreacijski center v Dolini

Kdaj bo nekaj sto metrov dolgi priključek na obvoznico dobil potrebni asfalt, najbrž ne ve nihče. Zanesljivo pa bodo v kraju že prav kmalu bogatejši za nekaj drugih koristnih izboljšav in objektov. Poleg zdajšnje Mercatorjeve trgovine na glavnem križišču, bo nameč za dopolnitev preskrbe odprta še ena zasebna trgovina z osnovnimi živili, v Dolini pa je v teku gradnja novega rekreacijskega centra, ki bo na voljo praktično vsem – od cicibanov do odraslih. Na univerzalni ploščadi bo hkrati igrišče za košarko in rokomet, ne bodo pa manjkala tudi danes vse bolj iskana teniška igrišča.

BRANKO VRHOVEC